

De installaties van Christine Clinckx

Gefluisterde geschiedenis

“Bijna al mijn werk gaat over het misbruik van de macht,” zegt Christine Clinckx. Op haar website kan je kennis maken met haar engagement, als kunstenaar en als actievoerster. Dit is een dame die het meent, die echt respect afdwingt, zonder prekerig of drammerig te zijn. Ze heeft een groot en warm hart.

HET VERHAAL VAN GROOTMOEDER

Christine Clinckx (°1969) woont in een huis dat ooit van haar overgrootmoeder was. Het werd op een originele manier uitgebreid met een nieuwbouw door kunstenaar en architect Luc Deleu. “Eigenlijk wonen we in een multiple,” zegt Christine: “Luc heeft dit al eens gebouwd als kunstenaarsatelier naar een idee van Le Corbusier.” De uitbreiding laat het licht overvloedig binnen. Het raam aan de voorgevel van de duplex is hoog, aan de achterzijde van de leefkamer is er een raam tot aan de grond met zicht op de grote tuin. Hier leeft duidelijk een huisgezin met kinderen én met zicht op de natuur. De verbinding tussen het oude en het nieuwe gedeelte is ingenieus en speels tegelijk. Aan de overkant van de straat is er een vroeger kasteelpark, nu gemeentelijk domein. Zowel het domein als het huis hebben een geschiedenis, en geschiedenis is iets wat niet los te koppelen is van het werk van Christine Clinckx.

Ze is opgegroeid met de getuigenissen van haar grootmoeder, ze heeft school gelopen bij de zusters en ze kent dus de grote verhalen uit de christelijke traditie. En ze vernoemt nog een ander element dat voor haar werk belangrijk is: “Ik ben bij één van de eerste generaties die opgegroeid is met de televisie. Ik herinner me de jeugdreeksen met hun voor ons nu stuntelige montage. Ik gebruik dat nu soms doelbewust in mijn werk.”

In haar tentoonstelling bij Dagmar De Pooter in 2006 toonde Christine Clinckx een gezegelde en afgestempelde

briefomslag voor luchtpost. In die gebruikte omslag zat een kleine luidspreker waaruit de gefluisterde levensloop van haar grootmoeder te horen was. Aan de hand van de vele verhalen die ze als kind heeft gehoord en ook later nog meer bewust van haar grootmoeder heeft vastgelegd, heeft ze een gefluisterde opname gemaakt. Je moest goed luisteren en op die manier gaf ze de luisteraar eigenlijk één van de belangrijkste sleutels om haar werk te interpreteren en te situeren. Haar grootmoeder heeft haar steeds geboeid met haar oorlogsverhalen. Ze vluchtte met haar deels joodse man naar Parijs. Na een bombardement verloren ze mekaar uit het oog en grootvader Paul Content vluchtte verder naar Venezuela. Het is één van die vele verhalen die laten zien dat de werkelijkheid sterker is dan de fictie. Na de oorlog keerde grootmoeder te voet en al liftend terug naar België. Ze kwam terug bij haar moeder (de overgrootmoeder van Christine) en werkte als kapster. Ze hoorde niets meer van haar man. Pas vele jaren later vond ze, bij de dood van haar moeder, de brieven die haar man haar had gestuurd maar die door haar moeder werden achtergehouden en verborgen.

Zo is het te verklaren dat Christine niet toevallig met haar en haarstukjes werkt. Grootmoeder was immers kapster. Zo heeft ze een object gemaakt onder de titel *I tried to wash him off me* (1996). Het is een stuk zeep bezet met haren. Ook lollies met haar behoren tot het oeuvre, net als pruiken en haarballen.

Foto: Saskia Vanderstichele

De installaties van Christine Clinckx

Boven:
*I tried to wash him
off me, 1996*
Onder: *Whispering Heights,*
2006

Foto: Saskia Vanderstichele

Net zo bouwt ze voor haar werk voort op de persoonlijke geschiedenis van de mensen en doet dat met ontzettend veel respect voor die mensen, met empathie en sympathie.

OORLOG ONDER DE GROND

Een werk laat Christine Clinckx altijd voorafgaan door een grondige studie, een exploratie van de diverse aspecten en mogelijkheden. Zo heeft ze voor een tentoonstelling in het kasteelpark van Ekeren vooral geput uit het individuele levensverhaal van de mensen in de gemeente. Ze is bejaarde inwoners gaan interviewen, mensen die de oorlog nog hadden meegemaakt en bijvoorbeeld vertelden dat er mensen in het bospark gingen schuilen in holen onder de grond om te vermijden dat ze weggevoerd werden om in Duitsland te gaan werken. De vrouwen en moeders brachten dan 's nachts eten naar hun mannen en zonen. Vanuit die interviews maakte ze een geluidscompilatie. In een grasveld van het park groef ze het stratenplan van de gemeente uit en daar waar de voornaamste gebouwen zich situeerden, ontstonden heuvels met de uitgegraven grond. In die heuvels werden luidsprekers verborgen. Zo konden de bezoekers van *Whispering Heights* (2006) kennis maken met de geschiedenis van de mensen van hun dorp, soms komisch, soms tragisch, in elk geval authentiek, uniek en menselijk.

In zekere zin was het een herhaling van een eerder project te Borken (Duitsland) voor de biënnale aldaar die in 2001 mee door Jan Hoet was opgezet. Borken was in de oorlog helemaal platgegooid en had dus heel wat miserie gekend. Ook nu zijn er veel vluchtelingen en asielzoekers in die stad. Christine Clinckx wou met die mensen praten. Een ambtenaar van de stad nam haar mee naar een paar gewezen vluchtelingen die in een behoorlijke woning huisden en die in het bijzijn van de ambtenaar duidelijk niet durfden te spreken. Op haar aandringen is ze dan terechtgekomen in het asielcentrum van het stadje, een oud kasteel dat helemaal was uitgewoond. Er waren geen deuren meer in het gebouw, de kamers werden afgeschermd met doeken en dekens om toch enige privacy te hebben. De mensen werden door de ambtenaar afgeblaft en gesommeerd om met de kunstenaar te praten. Uiteindelijk is het haar gelukt om een aantal geluidsopnames te maken en die te verwerken. Op een aantal plaatsen in de binnenstad heeft ze dan luidsprekers geïnstalleerd onder de riooldeksels. Zo kreeg je het gevoel van een stad die zich onder de stad bevond, een stad voor vluchtelingen. Bij de opnames waren ook het geluid van spelende kinderen, de bevelende stem van de ambtenaar en natuurlijk ook getuigenissen van de vluchtelingen in hun eigen taal. Het werk heeft nogal wat heftige

De installaties van Christine Clinckx

reacties teweeg gebracht bij de bevolking en de bezoekers. Heftig en niet steeds positief. Het is natuurlijk een werk dat je erg met je neus op de feiten drukt. Een dame bekloeg zich omdat de installatie haar te veel liet denken aan de joden die zich eertijds in de riolen hadden verscholen.

KOFFER EN KAUWGOM

De geluidsinstallaties van Christine Clinckx zijn niet enkel auditief zoals in Borken, meestal is er ook een visueel aspect. In Biarritz werd een oude auto op het strand geplaatst. In de portieren waren kogelgaten, binnenin werden zowel zand als zeewierslierten aangebracht. De auto werd gedeeltelijk ingegraven. Het leek of hij zo uit de zee was aangespoeld. In de koffer zaten luidsprekers met de getuigenis van een Iraanse vluchteling. Het werk had bij de installatiewerkzaamheden al de aandacht van de politie getrokken, en het intrigeerde ook duidelijk de gasten van het naaktstrand waar de wagen (bij toeval) geposteerd was. Na enkele dagen werd het werk al onderwerp van vandalisme. Later werd de auto in brand gestoken en ook een vervangexemplaar onderging hetzelfde lot. Het is duidelijk dat werken in de openbare ruimte een veel grotere impact hebben dan in een galerie of museum. De context is helemaal anders, in een kunstruimte wordt soms veel van de zeggingskracht juist geneutraliseerd.

“Mijn werken roepen vragen op, lokken discussie uit, ik hoef de antwoorden niet te geven,” merkt Christine op, eerder als een vaststelling dan als een statement.

Soms zijn haar werken ook niet gespeend van enige humor, wrang, maar toch humor. *I wanna be loved by you* (2000) is daar een schitterend voorbeeld van. Een vrouw zit op een raket en scheert langs Brugse gevels en straten, eigenlijk een hilarisch beeld. De rol van de vrouw komt ook heel dikwijls terug in haar werk, soms beklemmend, soms als een schrijnende aanklacht. De geluidsinstallatie *Suitcase* (1995) doet ons denken aan de verdwenen kinderen. (De resten van het verdwenen meisje Loubna Benaïssa werden in 1997 teruggevonden in een koffer in een garage.) De geluidsinstallatie bestaat uit een oud valies waaruit geluiden komen als van krabben en kloppen van binnenuit. Clinckx is met dergelijke dingen bezig, wat de wereld beroert, ont-

sapt niet aan haar aandacht. Ze is zeer betrokken op wat er in de wereld gebeurt, ze engageert zich op haar manier en ze laat ons even alleen met onze reactie. Het valies waaruit het krabbende geluid komt kan je zien als een grapje of het grijpt je naar de keel.

Zo heeft ze ook werken met kauwgom. Roze kauwgom associeert ze met pubermeisjes, met een bepaalde leeftijd en geestesgesteldheid. Bang en uitdagend tegelijkertijd, kwetsbaar vooral. Ze maakte een kauwgomgordijn en ook een installatie waarbij slierten kauwgom uit een rioolrooster komen terwijl je daarbij smakkende geluiden hoort.

HEMEL EN HEL

Nu werkt Christine Clinckx volop aan haar nieuwe individuele tentoonstelling in de Dagmar De Pooter Gallery. Het is een project opgebouwd rond het Inferno uit de *Divina Commedia* van Dante. De tentoonstelling zelf draagt enigszins contradictorisch *Cielo* als titel.

Ze voorziet hier onder meer een plafondprojectie van een waterplas waaruit het water wegvloeit via een afvoergat. In die kolkende stroom zitten beelden uit *Het boek van de mens*, de beelden die ons de wereld tonen, de wereld vloeit weg en de mens is hiervoor verantwoordelijk.

Eerder maakte ze al een bijzonder geslaagde plafondprojectie: *Inferno* (2000). Een verzameling van tongen die likkende bewegingen maken en die vooral erg oranje-rood lijken. Wie een christelijke achtergrond heeft, zal hier wellicht aan de vurige tongen van pinksteren denken. Ze betreft ook de theorie van Vitruvius bij haar werk. Hij stelde dat de mens verbonden is met alles, met het universum. Die Vitruvische mens kennen we eigenlijk vooral via de beroemde tekening van Leonardo da Vinci. Zo komen we tot een pentagram waar alle eigenschappen in terug te vinden zijn, waar zowel het mannelijk als het vrouwelijk element een rol speelt, de hemel én de hel. Ze werkt aan een grote doorschijnende sfeer in kunststof waarin de bezoeker kan gaan staan in die bekende houding met de armen en benen gespreid en op die manier de bol door de ruimte kan laten bewegen. Het is een tentoonstelling die zoals steeds zal confronteren en uitnodigen tot reflectie.

Daan Rau

info

In februari 2008 heeft Christine Clinckx een project lopen in Restaurant Rode Zeven, Sint-Jansplein te Antwerpen

Tentoonstelling 'Cielo'

van 13 maart tot 26 april 2008 in Dagmar De Pooter Gallery, Peter Pourbusstraat 14 te Antwerpen
www.clinckx.net

Wash Ashore, 2005